

DIRICKSENS, Joos J., pseudoniem: Eugeen Zetternam (Antwerpen 4 april 1826 – Antwerpen 10 oktober 1855).

Was afkomstig uit een verarmde kleinburgerlijke familie en voorbestemd tot een ambachtelijke loopbaan. Na zijn dienstplicht van 1847 tot 1849 vervuld te hebben, vestigde Diricksens zich als huis- en meubelschilder te Antwerpen. Hij was intussen, door zelfstudie, en na een franskiljonse fase, onder het pseudoniem van Eugeen Zetternam een Vlaamsgezind, sociaal-bewogen en door zijn tijdgenoten gewaardeerd schrijver geworden. Hij werd hierbij geholpen door gevestigde namen als Hendrik Conscience en Jan van Beers in Antwerpen en Jacob F. Heremans in Gent; ook frequenteerde hij het Antwerpse leesgezelschap De Ongeachten. Hij bezweek op jonge leeftijd na een 'dubbel leven' van schrijver en ambachtsman.

Als enige onder de Vlaamse 'taalminnaars' die verontwaardigd een miserabilistisch beeld schetste van de sociaal-economische toestand in het Vlaanderen van het midden van de 19de eeuw en dit verbond met de taaltoestanden, verdedigde hij de stelling dat eerst de materiële toestand van het volk diende verbeterd te worden vooraleer het vatbaar kon zijn voor culturele 'verheffing'. Dit kwam het sterkst tot uiting in zijn bekende roman *Mijnheer Luchtervelde* uit 1848. Voor het eerst hoorde men in de Vlaamse literatuur de stem van de arbeider en kleine ambachtsman zelf. Zetternam richtte zich echter voor de remediëring niet tot de getroffen en zelf, maar deed hiervoor een beroep op de hogere standen, vooral dan de werkgevers. Hij bleef dus bij de paternalistische lijn van de utopisch-socialistische pre-marxisten. Wel meende hij de diepe oorzaken van de ellende gevonden te hebben in de vrije concurrentie: hij pleitte dan ook voor arbeidsreglementering en economische planifiëring, zonder dit echter concreet te expliciteren. Langzamerhand werd zijn bekommernis, na het Europese revolutiejaar 1848, meer uitgesproken kleinburgerlijk en Vlaamsgezind. Hij verbond onder meer in *Iets over Vlaemsche beschaving* (1849) nog wel de 'stoffelijke' met de 'zedelijke' rechten van de Vlamingen, zij het dat hij vooral de 'neringdoeners' en 'stielmannen' op het oog had. En in *Het Bestuur en de Natie* (uit 1850) klaagde hij nog de kloof aan die door de taal

Joos Diricksens schreef onder het pseudoniem van Eugene Zetterman sociaal-bewogen romans. Hij wilde via politieke maatregelen de sociale taalbarrière opheffen. (AMVC)

was ontstaan tussen de zogenaamde taalaristocratie (“de bevoorrechten die geld genoeg hebben om hun kinderen een Franse opvoeding te geven”) en de Vlaamse ambachtslui, die door gebrek aan kennis en opleiding hun nering achteruit zagen gaan. Maar verder dan een pleidooi voor de waarde van het ‘Vlaams’ in het onderwijs ging hij vervolgens niet. Zetternam was immers ondertussen volledig geëvolueerd naar de zogenaamde ‘democratische’ denkrichting betreffende de ‘sociale taalgrens’. Deze zag enkel heil in politieke maatregelen om gelijkberechtiging te bekomen. Een goed voorbeeld is het pamflet *Burgerrecht* dat hij voor Conscience’s Burgerpartij in 1851 opstelde.

WERKEN: *Volledige werken van Eugene Zetternam, met levensschets van den schrijver*, door F.-Jos. Van den Branden, 1876.

LITERATUUR: M. de Kock, ‘Zetternam en het sociale probleem in Vlaanderen’, in *Nieuw Vlaams Tijdschrift*, jg. 7 (1953), p. 958-975; – G. Schmoock, ‘Zullen wij, al dan niet, de Vlaamse romantiek voor de historie afschrijven, bijvoorbeeld als tijdsdocument?’, in G. Schmoock, *Al om niets*, 1966, p. 5-38; – B. Brouwers, *Literatuur en Revolutie. II: De Vlaamse literatuur en de revolutie van 1848*, 1971.

LUC BOEVA